Bijlage 1 Acties, moties en toezeggingen

In onderstaande tabel treft u een overzicht van alle openstaande toezeggingen, moties en acties uit de brieven (1) Kinderrechten en digitalisering d.d. 14 juli 2023, (2) de geactualiseerde Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren en (3) de Verzamelbrief Digitalisering d.d. 17 juni 2024 die toezien op het versterken van online kinderrechten. In tabel 1 staan toezeggingen en acties uit deze brieven. In tabel 2 staan moties. Deze tabel is op een aantal punten geactualiseerd ten opzichte van de tabel die op 8 november naar uw Kamer is verzonden.

Tabel 1

Toezegging en actie	Stand van zaken	Tijdlijn (vervolgstappen)
Kamerbrief Kinderrechten en digitalisering 14 juli 2023		
• Eisen stellen aan systemen van leeftijdsverificatie • Mogelijkheid onderzoeken van een certificeringssysteem leeftijdsverificatie (pagina 7)	• In opdracht van BZK is het Raamwerk Leeftijdsverificatie ontwikkeld dat ontwikkelaars van online diensten helpt om de juiste vorm van leeftijdsverificatie voor hun dienst te kiezen. • Dit Raamwerk met stappenplan om tot een keuze te komen, is ontwikkeld omdat de geschiktheid van een vorm van leeftijdsverificatie sterk afhangt van het type online dienst en contextuele factoren. • In dit Raamwerk zijn eisen opgenomen die gesteld kunnen worden aan leeftijdsverificatie. • Het Raamwerk is in een pilot (online alcoholverkoop) toegepast door het ministerie van VWS. VWS onderzoekt momenteel of specifieke eisen voor leeftijdsverificatie bij online alcohol-verkoop in wetgeving kunnen worden neergelegd. • Er heeft overleg plaatsgevonden met de NEN over certificering van leeftijdsverificatiesystemen. De NEN heeft aangegeven dat er op Europees niveau een CEN werkgroep is gevormd die gaat kijken naar mogelijkheden om leeftijdsverificatiesystemen op Europees niveau te certificeren. • Daarnaast heeft de Europese Commissie (EC) eind 2023 een Task Force on Age Verification opgericht die tot doel heeft om een Europese aanpak voor adequate leeftijdsverificatie onder de Digital Services Act (DSA) te ontwikkelen. • NL heeft voor de zomer in een discussion paper het belang van adequate leeftijdsverificatie (waarin ook o.a. privacy, inclusie en veiligheid zijn geborgd) onder de aandacht gebracht van de EC.	• Het opzetten van certificering ten aanzien van leeftijdsverificatie zal op Europees niveau plaats moeten vinden. Bedrijven die digitale diensten aanbieden opereren op de gehele EU markt en certificering zal dan ook op dat niveau plaats moeten vinden. BZK volgt de EU ontwikkelingen op dat vlak en blijft het belang van adequate leeftijdsverificatie (waarin ook o.a. privacy, inclusie en veiligheid zijn geborgd) benadrukken. • In verschillende Europese wetten is vastgelegd dat bedrijven passende maatregelen moeten nemen om kinderen die gebruik maken van hun digitale diensten te beschermen. Dit staat ook in de DSA, waar leeftijdsverificatie als mogelijke maatregel is genoemd. • BZK volgt op de voet hoe de EC hier verdere uitleg aan gaat geven, bijvoorbeeld via de Task Force on Age Verification, maar ook in de lopende onderzoeken van de EC naar TikTok, Instagram en Facebook.
• Aanpakken van verleidingstechnieken en dark patterns (pagina 7/8)	• De EC onderzocht afgelopen jaar binnen de Fitness Check van het Europese consumentenrecht - mede op verzoek van BZK - of de huidige Europese consumentenregels consumenten voldoende beschermen tegen (voor gebruikers negatieve) dark patterns. Uitkomst van het onderzoek is dat EU consumentenwetgeving onvoldoende omvattend is als het gaat om dark patterns. • De minister van EZ heeft de EC gevraagd om kinderen via het Europese consumentenrecht beter te beschermen tegen bepaalde schadelijke handelspraktijken rondom in-app en in-game aankopen (o.m. loot boxes).	• EC zal vervolgstappen bepalen t.a.v. het aanpassen van EU consumentenwetgeving.
• Ontwikkelen Gamewijzer (pagina 8)	• Naam van de Gamewijzer is gewijzigd in GameCheck en heeft tot doel om voor ouders en kinderen duidelijk te maken welke verleidingstechnieken er in een game zitten. • De GameCheck wordt momenteel door het Trimbos Instituut in opdracht van BZK ontwikkeld.	• Het instrument en een advies over mogelijke inbedding van het instrument zijn eind december 2024 beschikbaar. • Daarna volgt op basis van het advies een implementatietraject.
• Ontwikkelen kinderrechten impact assessment (KIA) (pagina 8)	• Het KIA is een instrument dat ontwikkelaars van digitale diensten helpt om de kansen en risico´s van hun dienst voor kinderen in kaart te brengen. • Het KIA is inmiddels gereed en wordt op dit moment in opdracht van BZK door Berenschot toegepast op drie	• Het resultaat van de toegepaste KIA´s wordt rond de jaarwisseling verwacht. • Volgende KIA's worden toegepast op door NL kinderen veelgebruikte streaming-diensten en games.

	sociale media platforms die veel door NL kinderen worden gebruikt (Instagram, TikTok en SnapChat).	
• Doorontwikkelen Code Kinderrechten Online (CKO) (pagina 9)	• De CKO is een instrument dat ontwikkelaars van digitale diensten op basis van ontwerpprincipes helpt om kinderrechten in het ontwerp van hun digitale dienst te verankeren. • De CKO kan in combinatie met het KIA worden ingezet. De CKO biedt handvatten om de met het KIA in kaart gebrachte risico's in het ontwerp weg te nemen. • De CKO is inmiddels doorontwikkeld.	• Ten aanzien van de CKO zijn momenteel geen vervolgacties.
• Opzetten Kinderrechten Keurmerk (pagina 9)	• De naam van het Kinderrechten Keurmerk is gewijzigd in Kinderrechten Beeldmerk, omdat het instrument een informatief en geen keurend oogmerk heeft. • Een Beeldmerk Kinderrechten heeft tot doel om ouders en kinderen te informeren over risico´s in digitale diensten. • Het kan bestaan uit duidelijke iconen die bij digitale diensten staan en aan ouders en kinderen duidelijk maken welke risico's er bij de digitale dienst zijn. • Considerati heeft in opdracht van BZK een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden om een Kinderrechten Beeldmerk op te zetten. • Eén van de conclusies is dat er al beeldmerken bestaan, zoals de Kijkwijzer, maar dat die op specifieke typen risico´s zien (schadelijke content). • Een Kinderrechten Beeldmerk kan volgens Consderati ouders en kinderen aanvullend informeren over andere type risico´s, zoals op het gebied van privacy.	• Het succes van een Kinderrechten Beeldmerk zal onder andere sterk afhankelijk zijn van de adoptie daarvan door verschillende partijen. • Ook zal het succes afhangen van een goede inbedding van het Beeldmerk in een governance structuur. • In 2025 zal Considerati´s verkenning naar het Kinderrechten Beeldmerk verder worden uitgewerkt om te bezien wat er allemaal nodig is voor een werkend Kinderrechten Beeldmerk.
• Aandacht bij de EC vragen voor het aanpakken van online reclame door influencers (pagina 9)	• In meerdere Europese gremia is aandacht gevraagd voor online reclame en de impact op kinderen.	• BZK blijft hiervoor en voor andere risico´s voor online kinderrechten aandacht vragen binnen Europa.
• Lanceren van een meerjarige publiekscommunicatie over de kansen en risico´s van de digitale wereld voor kinderen (pagina10)	• Doel van de meerjarige publiekscampagne is om ouders en kinderen te informeren over de kansen en risico´s van de digitale wereld en hen te stimuleren daar samen het gesprek over te voeren. • De publiekscampagne moet een verantwoord en gezond gebruik van digitale diensten stimuleren en ouders hier concrete handvatten voor bieden.	• In 2024 is een financiële impuls aan Netwerk Mediawijsheid gegeven t.b.v. de Week van de Mediawijsheid (8 t/m15 november). • De meerjarige multimediale publiekscampagne zal rond de zomer van 2025 gelanceerd worden.
• Versterken van het toezicht op de bescherming van kinderrechten in de digitale wereld (pagina 11)	• Er zijn drie 'toezichtstafels' gehouden waaruit blijkt dat het toezichthouderlandschap versnipperd is. • Ook hebben de tafels laten zien dat niet alleen t.a.v. de bescherming van persoonsgegevens uitdagingen zijn, maar ook op anderen onderwerpen (zoals schadelijke content en online reclame). • Het opzetten van een ´KinderAP´ zou slechts een klein gedeelte van de problematiek kunnen oplossen. • Winst lijkt vooralsnog vooral te behalen door betere samenwerking tussen toezichthouders. • Ondertussen is er een nieuwe impuls gegeven aan het toezicht op de bescherming van kinderen in de digitale wereld door toezicht op basis van de DSA. • Voor zeer grote online platforms is de EC de toezichthouder. Voor kleinere platforms de autoriteiten in het land waar het hoofdkantoor van een bedrijf gevestigd is. In NL zijn de ACM en de AP bevoegde autoriteiten als het gaat om de DSA. • Momenteel heeft de EC al onderzoeken lopen naar TikTok, Instagram en Facebook. • Komende tijd moet duidelijk worden hoe invulling gegeven wordt aan het toezicht op basis van de DSA en in welke mate er aanvullende versterking van toezicht nodig is.	• BZK blijft in gesprek met betrokken toezichthouders en departementen over de versterking van het toezicht. • Via de Verzamelbrief die voor het einde van het jaar naar de Kamer gaat, wordt de Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de toezichttafels en gesprekken met toezichthouders.
• Oprichten van het Expertisecentrum	• Het Expertise centrum is in april j.l opgericht. Het wordt gefaseerd (in de loop van drie jaar) ingericht (groeimodel) door het Trimbos instituut.	• Er zal een kennisagenda worden opgesteld op basis van recente en aankomende

Digitalisering en Welzijn (pagina 12)	• De reden voor oprichting is dat het beleid rondom welzijnsimpact van games, sociale media en ander digitale middelen sterk gefragmenteerd is. Door betere kennisopbouw, -verspreiding en -inzet kunnen kansen en risico´s van digitalisering vroegtijdig worden gesignaleerd en risico´s geadresseerd. • Uiteindelijke doel van het centrum is dat deze kennisopbouw en verspreiding ertoe leidt dat inwoners van Nederland digitaal in balans zijn. • Concrete activiteiten van het expertisecentrum zijn: kennisontwikkeling (o.m. een monitor 'Gezondheid en Digitalisering'), kennis delen (o.m. door het inrichten van een website) en toepassen en het vervullen van een coördinerende rol (o.m. door middel van het organiseren van een tweejaarlijks publiek congres en het opzetten van een wetenschappelijke adviesraad). • Medio september is door Trimbos de website van het Expertisecentrum Digitalisering en Welzijn gelanceerd.	ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en welzijn. • Er zal een monitor worden opgezet om kansen en risico's ten aanzien van digitalisering en welzijn te signaleren. • Er zal een netwerk van experts op het gebied van digitalisering en welzijn worden opgezet, inclusief een wetenschappelijke raad. • Tweejaarlijks zal er een publieksgericht congres worden georganiseerd over het onderwerp digitalisering en welzijn.
• Oprichten Jongerenraad Digitalisering (pagina 12)	• De Jongerenraad Digitalisering is in september 2023 opgericht met als doel om vanuit de belevingswereld van jongeren input te geven voor beleid. • De Jongerenraad Digitalisering is 4 keer bijeengekomen met de vorige staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering. • Inmiddels is de tweede lichting jongeren in de Jongerenraad Digitalisering geïnstalleerd. Een eerste sessie met de huidige staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering heeft op 25 september j.l. plaatsgevonden.	• Ook de komende jaren zullen gesprekken met jongeren en hun ouders input vormen voor beleid t.a.v. online kinderrechten.
Toezegging en actie	**Stand van zaken**	**Tijdlijn (vervolgstappen)**
Geactualiseerde Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren		
• Structureel uitvoeren van KIA • Doorontwikkeling CKO • Stappenplan leeftijdsverificatie • Versterkt toezicht • Publiekscamapgne (pagina 26)	• Zie hierboven voor de beschrijving van de stand van zaken van deze acties.	• Zie hierboven voor de beschrijving van de tijdlijn van deze acties.
• Aanvulling NL beleid op BIK+ activiteiten (pagina 26)	• NL beleid vult op allerlei wijzen de BIKplus strategie aan. Voorbeelden zijn de GameCheck, het KIA en de CKO.	• BZK blijft erop toezien dat het NL beleid een goede aanvulling is van het Europese BIKplus beleid
• Verkenning wettelijke verplichting KIA	• De verkenning van een mogelijke wettelijke verplichting van het KIA heeft plaatsgevonden. • Conclusie is dat wettelijk verplichten niet mogelijk is vanwege het maximale harmonisatie karakter van de DSA. • Mogelijk zal de EC een KIA voorschrijven binnen de DSA richtsnoeren die zij momenteel uitwerkt.	• Geen vervolgstappen.
• Opstellen non-paper bescherming kinderrechten online (pagina 26)	• Discussiepaper is opgesteld en voor de zomer gepresenteerd op de PV o.a. aan de EC.	• BZK blijft het belang van de bescherming van kinderrechten in de digitale wereld in Europa onder de aandacht brengen.
Toezegging en actie	**Stand van zaken**	**Tijdlijn (vervolgstappen)**
Verzamelbrief Digitalisering juni 2024		
• Jaarlijks uitvoeren KIA´s • Uitwerking Beeldmerk Kinderrechten • Meerjarige publiekscampagne • GameCheck • Versterking toezicht (pagina 9) (bijlage 2 kabinetsreactie essays Unicef)	Zie hierboven voor de beschrijving van de stand van zaken van deze acties.	Zie hierboven voor de beschrijving van de tijdlijn van deze acties.

Tabel 2

Moties	Stand van zaken	Tijdlijn (vervolgstappen)
Motie Ceder/Six Dijkstra Kamerstuk II 2023/24, 36 531, nr. 20 Verzoekt de regering om privacyvriendelijke en betrouwbare leeftijdsverificatie voor online gokken en voor websites met pornografische content wettelijk te borgen. Motie Ceder/ Six Dijkstra (26 643, nr. 1163) Verzoekt de regering om bij wettelijk noodzakelijke leeftijdsverificatie bij verkoop of gebruik van online diensten wettelijk te borgen dat de online leeftijdsverificatie op een dusdanige manier gebeurt dat de privacy gewaarborgd blijft (bijvoorbeeld zero knowledge identity proof).	• Beleid t.a.v. specifieke digitale diensten wordt gevoerd door departementen die verantwoordelijk zijn voor het domein waarop de dienst betrekking heeft. • Zo houdt het ministerie van JenV zich bezig met online gokken en het ministerie van VWS met de online verkoop van alcohol. • De afgelopen maanden zijn er daarom met verantwoordelijke departementen gesprekken gevoerd om in kaart te brengen welke stappen de departementen nemen op het gebied van leeftijdsverificatie.	• Via de Verzamelbrief die voor het einde van het jaar naar de Kamer gaat, wordt de Kamer geïnformeerd over stappen van departementen ten aanzien van leeftijdsverificatie.
Motie Drost Verkenning oprichten Kinder AP Kamerstuk II 2022-2023, 32 761, nr. 272	• Zie hierboven bij *´Versterken van het toezicht op de bescherming van kinderrechten in de digitale wereld´* voor de beschrijving van de stand van zaken van deze motie.	• Via de Verzamelbrief die voor het einde van het jaar naar de Kamer gaat, wordt de Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de toezichttafels en gesprekken met toezichthouders.
Motie van der Werf Kamerstuk II 2023/24, 26643, nr. 1161 (was nr. 1152) De motie van het lid Van der Werf; Verzoekt de regering het gebruik van schermtijd door jonge kinderen structureel in kaart te brengen en om met GGD GHOR en Netwerk Mediawijsheid in gesprek te gaan over het standaard informeren van en bieden van handelingsperspectieven aan ouders om overmatig gebruik tegen te gaan.	• Er bestaat sinds 2012 al een jaarlijkse monitor voor schermtijd van kinderen (uitgevoerd door o.a. de Hogeschool Windesheim), deze kent echter een beperkte leeftijdsgroep van 0 tot 6 jaar. • Daarnaast heeft BZK een meerjarige publiekscampagne ontwikkeld over de kansen en risico´s van de digitale wereld voor kinderen. • Dit jaar is een extra financiële impuls aan de Week van de Mediawijsheid (8 t/m15 november) van Netwerk Mediawijsheid gegeven.	• BZK heeft dit najaar onderzoek (mede)gefinancierd om de schermtijd in kaart te brengen van de doelgroep 7 tot 13 jarigen. • Begin volgend jaar zal dit onderzoek gereed zijn en gekeken worden of dit onderzoek omgezet kan worden in structureel onderzoek. • In het kader van de meerjarige publiekscampagne over online kinderrechten zal gekeken worden hoe het netwerk dat zich bezig houdt met het (digitaal) welzijn van kinderen – waaronder GGD, GHOR, Netwerk Mediawijsheid, maar bijvoorbeeld ook scholen – kan bijdragen aan het goed informeren van ouders en kinderen. • De meerjarige multimediale publiekscampagne zal na de zomer van 2025 gelanceerd worden.